

СИЛАБУС

Назва дисципліни: Педагогічні технології в сучасній вищій освіті

Мета дисципліни: набуття здобувачами наукового ступеня доктора філософії системи знань щодо інноваційних педагогічних технологій, опанування сучасними технологіями навчанням та вмінь щодо їх використання у професійній діяльності.

Основні компетентності, що формуються:

ІК. Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми у сфері професійної (професійно-технічної), фахової передвищої освіти, а також – підготовки відповідних педагогічних кадрів для неї в умовах професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

ЗК-3. Здатність генерувати нові ідеї на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК-4. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК-6. Здатність до професійного та особистісного розвитку.

СК-2. Здатність застосовувати широкий спектр цифрових засобів, інструментів, ресурсів і технологій, спеціалізоване програмне забезпечення у науковій та освітній діяльності у сфері професійної (професійно-технічної), фахової передвищої освіти, а також – підготовки відповідних педагогічних кадрів для неї.

СК-4. Здатність реалізовувати результати наукової діяльності на засадах підприємництва.

СК-5. Здатність започатковувати, планувати, реалізовувати та коригувати процес наукового дослідження з дотриманням належної академічної добросесності

СК-6. Здатність здійснювати професійну підготовку майбутнього фахівця відповідно до сучасних вимог ринку праці та суспільних потреб.

Мова викладання	Семестр	Кредити ECTS / Тип дисципліни (обов'язкова, вибіркова)	Викладач	Навчальне навантаження
Укр.	3	3 / обов'язкова	Волкова Н.П., д.п.н., проф.	90 год. (16 год. лекцій, 14 год. практичних занять, 9 год індивідуальної роботи, 51 год. самостійної роботи)
Результати навчання По закінченню вивчення дисципліни студенти будуть здатні		Методи викладання, навчання		Форми оцінювання (поточний та підсумковий контроль)
РН 5.1. Здійснювати пошук, опрацювання професійно важливих знань щодо педагогічних технологій та їх використання в освітньому процесі із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій		Пошукова діяльність, аналіз кейсів, дискусії, практичні завдання, робота в групах та проектні завдання, методика саморефлексії та самооцінки, інтерактивні лекції з використанням цифрових платформ, індивідуальний проект		Тестування, аналіз кейсів, саморефлексія та рефлексивні завдання, практичні завдання, обговорення і групові презентації, захист індивідуального проекту
РН 5.2. Критично оцінювати наукову інформацію з авторитетних джерел (наукові журнали, бази даних, монографії тощо) з питань теорій, концепцій, різновидів педагогічних технологій, технологічного забезпечення освітнього процесу у вищій школі		Аналіз кейсів, дискусії, практичні завдання, робота в групах та проектні завдання, методика саморефлексії та самооцінки, інтерактивні лекції з використанням цифрових платформ, індивідуальний проект		Тестування, аналіз кейсів, саморефлексія та рефлексивні завдання, практичні завдання, обговорення і групові презентації, захист індивідуального проекту
РН 5.3. Демонструвати знання та розуміння теоретико-методологічних підходів щодо		Обговорення кейсів та аналіз ситуацій, дискусії, групові проекти		Оцінка активності під час практичних занять, оцінка виконання групового

технологічного забезпечення організації освітнього процесу у закладі освіти		проекту, оцінка комунікаційних навичок через виконання індивідуальних завдань
РН 5.4. Самостійно і творчо опрацьовувати теоретичний та практичний матеріал, презентувати інформацію відповідно до поставленої мети	Аналіз кейсів, дискусії, практичні завдання, робота в групах та проектні завдання, методика саморефлексії та самооцінки, інтерактивні лекції з використанням цифрових платформ, індивідуальний проект	Тестування, аналіз кейсів, саморефлексія та рефлексивні завдання, практичні завдання, обговорення і групові презентації, захист індивідуального проекту
РН 7.1. Планувати, організовувати та проводити оригінальні наукові дослідження щодо обґрунтування, моделювання інноваційних педагогічних технологій, застосовувати новітні методи та інструментальні засоби освітніх досліджень, досягати наукових результатів, що створюють нові знання для розв'язання актуальних проблем теорії та практики	Обговорення кейсів та аналіз ситуацій, дискусії, групові проекти	Оцінка активності під час практичних занять, оцінка виконання групового проекту, оцінка комунікаційних навичок через виконання індивідуальних завдань
РН 7.2. Розробляти інноваційні методи і практики викладання конкретних навчальних дисциплін із використанням інноваційних педагогічних технологій	Інтерактивні лекції, аналіз кейсів, метод мозкового штурму, аналіз стресових ситуацій	Тестування, оцінка практичних завдань, аналіз кейсів, захист індивідуального проекту
РН 7.3. Визначати найбільш прийнятні технології, методи і засоби навчання й виховання з метою забезпечення запланованого рівня особистісного та професійного розвитку здобувачів вищої освіти для проведення наукових досліджень на рівні останніх світових досягнень і спрямованих на їх розширення та поглиблення.	Аналіз кейсів, дискусії, практичні завдання, робота в групах та проектні завдання, методика саморефлексії та самооцінки, інтерактивні лекції з використанням цифрових платформ, індивідуальний проект	Аналіз кейсів, саморефлексія та рефлексивні завдання, практичні завдання, обговорення і групові презентації, захист індивідуального проекту
РН 9.1. Організовувати та здійснювати освітній процес у закладах професійної (професійно-технічної), фахової передвищої освіти на сучасних наукових засадах та прогнозувати результати впливу власного дослідження на покращення його якості	Аналіз кейсів, групова дискусія, самостійна робота з розробки технології навчання для фахової навчальної дисципліни	Аналіз кейсів, оцінка участі у груповій роботі, захист індивідуального проекту з розробки технології навчання для фахової навчальної дисципліни
РН 9.2. Застосовувати традиційні, інноваційні та цифрові технології навчання у професійній освіті, демонструючи їх практичну ефективність у викладацькій	Обговорення кейсів та аналіз ситуацій, дискусії, групові проекти	Оцінка активності під час практичних занять, оцінка виконання групового проекту, оцінка комунікаційних навичок через виконання

та/або дослідницько-інноваційній діяльності		індивідуальних завдань
РН 7.4. Доступно і аргументовано представляти результати досліджень у писемній та усній формах, брати участь у фахових дискусіях	Обговорення кейсів та аналіз ситуацій, дискусії, групові проекти	Оцінка активності під час практичних занять, оцінка виконання групового проекту, оцінка комунікаційних навичок через виконання індивідуальних завдань
РН 7.5. Публічно представляти результати досліджень та критичний аналіз наукових ідей щодо технологічного забезпечення освітнього процесу з дотриманням етики наукового спілкування	Презентації та виступи, дискусії та обговорення, написання робіт аналітичного характеру	Оцінка активності під час дискусій і обговорень, оцінка виконання індивідуальних і групових презентацій, оцінка робіт аналітичного характеру
РН 9.3. Демонструвати навички міжособистісної взаємодії суб'єктів освітнього процесу, дотримуючись принципів наукової етики	Обговорення кейсів та аналіз ситуацій, дискусії, групові проекти	Оцінка активності під час практичних занять, оцінка виконання групового проекту, оцінка комунікаційних навичок через виконання індивідуальних завдань
РН 5.5. Самостійно використовувати інформацію, отриману з різних джерел на основі сучасних технологій її пошуку для організації й виконання наукових досліджень	Фасилітаційні методи, семінар-діалог, вирішення проблемних ситуацій, проектна робота, пошук в Інтернет, робота в групах	Участь фасилітаційних технологіях, участь у семінар-діалозі, вирішення проблемних ситуацій, дослідницький проект, оцінювання групових презентацій
РН 9.4. Самостійно реалізовувати інноваційні педагогічні технології під час викладання фахових дисциплін	Самостійне планування реалізації технологій навчання, робота з цілями та завданнями, рефлексія та самоаналіз, групові обговорення, аналіз кейсів, індивідуальні та групові проекти	Оцінка виконання завдань, аналіз індивідуальних завдань (самопланування, рефлексія), оцінка участі у групових обговореннях, захист індивідуального проекту
РН 9.5. Об'єктивно і відповідально ставитися до самостійно отриманих наукових результатів, демонструючи академічну і професійну добroчесність	Самостійне планування дослідної роботи, робота з цілями та завданнями, рефлексія та самоаналіз, групові обговорення, аналіз кейсів, індивідуальні та групові проекти	Оцінка виконання завдань, аналіз індивідуальних завдань (самопланування, рефлексія), оцінка участі у групових обговореннях, захист індивідуального проекту

Оцінка

Підсумкова оцінка по дисципліні виставляється за 100-бальною шкалою згідно «Положення про організацію освітнього процесу».

Результати поточного контролю знань аспірантів входять як складові елементи до загальної (остаточної) оцінки їх знань з певної дисципліни. Оцінка рівня роботи аспіранта на практичних заняттях здійснюється в межах 60 балів.

Аспірант допускається до іспиту, якщо за результатами роботи протягом семестру він отримав не менше 36 балів. Якщо за результатами оцінювання поточної роботи аспіранта він (вона) отримав менше 36 балів, він не допускається до іспиту. Викладач визначає перелік завдань, що повинні бути виконані аспірантом для допуску до екзамену. У разі їх виконання аспірант допускається до іспиту з оцінкою роботи на семінарських заняттях 36 балів.

Результати іспиту оцінюються в діапазоні від 0 до 40 балів (включно). Іспит проводиться у вигляді тестування та захисту індивідуального проекту. Екзамен проводиться без використання комп’ютерів,

смартфонів, криг та інших джерел інформації.

Якщо аспірант за результатами підсумкового екзамену набрав менше 24 балів, він отримує незадовільну підсумкову оцінку. Повторне складання екзамену після оцінки FX оцінюється 24 балами, якщо його складено та 0 балів, якщо не складено.

Усі письмові роботи аспіранта проходять перевірку на оригінальність. Рівень оригінальності повинен бути не нижче 80%. У разі виявлення неоформлених відповідним чином запозичень, фальсифікації даних чи інших форм академічної недоброчесності роботи анулюються, а до порушників застосовуються методи впливу, передбачені «Положенням про організацію навчального процесу».

Критерії оцінювання

Підсумкова оцінка в результаті 100% постійного оцінювання: зокрема 60 балів – поточний контроль та 40 балів підсумковий контроль.

Поточний контроль – 60 балів

Виконується 5 практичних робіт по 5 балів кожна – 25 балів

1 модуль (max 32 бали). Бали за 1-ий модуль аспірант/ка отримує за умови виконання: 3 поточних практичних робіт, кожна з яких оцінюються у max 5 балів; активної участі на практичному занятті (max 3 бали), індивідуальне завдання (есе) (max 14 балів);

– 2 модуль (max 28 балів). Бали за 2-ий модуль аспірант/ка отримує за умови виконання: 2 поточних практичних робіт, кожна з яких оцінюються у max 5 балів; активної участі на практичному занятті (max 3 бали); індивідуальне завдання (міні-проект) (max 15 балів).

Підсумковий контроль – 40 балів

– підсумковий іспит (max 40 балів). Іспит включає тестування (max 20 балів), захист індивідуального проекту (max 20 балів)

Виконання індивідуального проекту може бути зараховано за умови наявності відповідного сертифіката або іншого документа за тематикою навчальної дисциплін або участь в міжнародному підвищенні кваліфікації, семінарі, вебінарі, кваліфікаційному тренінгу в рамках неформальної освіти, у т.ч. під час навчання під час навчання на онлайнкурсах від Prometheus, Coursera, Edex, CHAN Academy edX, EdEra та ін. (підстава¹).

Критерії оцінювання активності на семінарському занятті

0–1 бали	низька активність під час заняття, участь мінімальна або відсутня; під час обговорення теми проявляється байдужість, відсутність зацікавленості, не задаються питання; не надаються приклади або особисті спостереження
2 бали	помірна активність, участь у дискусії і виконанні практичних завдань; виступи рідкісні, але з елементами роздумів та інтерпретації; висловлюються питання, але вони обмежені темою заняття; використовуються приклади, але не завжди конкретні чи повні
3 бали	висока активність, регулярна участь у всіх аспектах заняття; проявляється ініціативність у дискусіях, надаються чіткі й обґрунтовані відповіді; задаються питання, що сприяють розвитку теми; підтримується жива взаємодія з викладачкою й іншими магістрантами; використовуються різноманітні приклади та власні дослідження, демонструється розуміння матеріалу

Критерії оцінювання індивідуального завдання (міні-проект)

11-15 балів	Ідея проекту оригінальна. Аспірант демонструє глибоке розуміння матеріалу, використовує сучасну наукову та інформаційну літературу, бази даних. Робота містить елементи новизни та відображає власну точку зору автора. Робота оформлена у відповідності до вимог
6-10 балів	Робота в цілому відповідає вимогам. Аспірант добре розуміється на матеріалі, демонструє гарне володіння матеріалом. Для виконання роботи використані сучасні наукові джерела. Є незначні порушення вимог в оформленні роботи
1-5 балів	Здобувач демонструє слабке розуміння матеріалу, поверхневу обробку змісту; невелика глибина пошуку. Робота містить помилкові твердження. Є суттєві порушення вимог до оформлення індивідуального завдання. Індивідуальне завдання повертається на

¹ ПП-551-069 Положенні про підготовку здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти – доктора філософії – з галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» спеціальності 015 «Професійна освіта (за спеціалізаціями)» (пп. 3.13).

	доопрацювання.
0 бали	Здобувач проявляє слабке розуміння матеріалу. Здобувач не дає детальних пояснень щодо всіх моментів проблеми, сформульованої у індивідуальному завданні. Робота оформлена не належним чином. Індивідуальне завдання повертається на доопрацювання

Критерії оцінювання поточних практичних робіт

0–1 бали	завдання виконано частково з помітними пропусками та суттєвими недоліками; аналіз слабкий, без логічних зв'язків і прикладів; завдання стандартне, без творчого підходу, неструктуроване і важко сприймається; невірно використані терміни, що свідчить про нерозуміння принципів дисципліни
2–3 бали	завдання виконано з недоліками та пропусками; аналіз частково логічний, але потребує уточнень; аргументація недостатньо глибока; є творчі елементи, але не всі ідеї оригінальні; завдання структуроване, але з незначними проблемами в організації; терміни використано правильно, але є неточності
4–5 балів	завдання виконано повністю, чітко і детально; аналіз логічний, глибокий та добре аргументований, з прикладами; завдання оригінальне, креативне, має чітку структуру і легко сприймається; використано правильні терміни

Критерії оцінювання есе

11-14 балів	Аспірант демонструє чудове розуміння матеріалу, володіння змістом, глибину пошуку; використовує наукову інформацію з авторитетних джерел (наукові журнали, бази даних, монографії тощо) з питань теорій, концепцій, різновидів педагогічних технологій; робота містить елементи новизни та відображає власну точку зору автора; робота оформлена у відповідності до вимог.
7-10 балів	Аспірант добре розуміється на матеріалі, демонструє гарне володіння змістом та глибиною пошуку; для виконання роботи використовує наукову інформацію з авторитетних джерел (наукові журнали, бази даних, монографії тощо) з питань теорій, концепцій, різновидів педагогічних технологій; є незначні порушення вимог в оформленні роботи.
4-6 балів	Аспірант у цілому правильно дає відповідь на поставлені питання, однак для виконання роботи використовує інформацію переважно лекційного матеріалу; не дає широкого пояснення щодо всіх питань; є суттєві порушення вимог до оформлення есе.
1-3 бали	Аспірант демонструє слабке розуміння матеріалу, поверхневу обробку змісту; робота демонструє загальне розуміння теми, але не враховує всіх деталей і вимог. Індивідуальне завдання повертається на доопрацювання.
0 балів	Аспірант не виявляє жодних знань чи розуміння питань, порушених у індивідуальному завданні; виявляє фундаментальне нерозуміння теми; потребує виконання нового індивідуального завдання.

Підсумковий іспит (max 40 балів)

Тестова частина

0-10 балів	містить 20 тестових завдань, кожне з яких оцінюється в 0,5 бала за правильну відповідь
------------	--

Критерії оцінювання індивідуального проекту

26-30 балів	Аспірант творчо поставився до виконання індивідуального проекту, самостійно здобув і використав наукову інформацію з авторитетних джерел (наукові журнали, бази даних, монографії тощо) з питань теорій, концепцій, різновидів педагогічних технологій для виконання професійно спрямованого індивідуального проекту, пов'язаного із тематикою наукового дослідження; аргументовано презентує його, виявляючи комунікативну гнучкість під час обговорення та нестандартність мислення; надає повні, логічні, структуровані відповіді на запитання під час презентації, використовує точну термінологію, наводить приклади або аргументи для обґрунтування відповіді; використано творчий підхід, продемонстровано глибоке розуміння матеріалу. Презентація за формулою та змістом відповідає поставленому завданню. Здобувач демонструє відмінне володіння навчальним матеріалом, дотримується регламенту та дає грамотні коментарі до демонстрації.
21-25 балів	Аспірант відповідально поставився до виконання індивідуального проекту, самостійно здобув і використав наукову інформацію з авторитетних джерел (наукові журнали, бази даних, монографії тощо) з питань теорій, концепцій, різновидів педагогічних технологій

	для виконання професійно спрямованого індивідуального проекту; аргументовано презентує його, виявляючи комунікативну гнучкість під час обговорення; надає повні відповіді на запитання під час презентації, використовує точну термінологію, наводить приклади або аргументи для обґрунтування відповіді; продемонстровано глибоке розуміння матеріалу. Презентація за формулою та змістом відповідає поставленому завданню. Здобувач демонструє відмінне володіння навчальним матеріалом, дотримується регламенту та дає грамотні коментарі до демонстрації.
16-20 балів	Аспірант достатньо відповідально поставився до виконання індивідуального проекту, самостійно здобув і використав наукову інформацію з авторитетних джерел (наукові журнали, бази даних, монографії тощо) з питань теорій, концепцій, різновидів педагогічних технологій для виконання професійно спрямованого індивідуального проекту, пов'язаного із тематикою наукового дослідження; проект чіткий, комплексний, з повним обґрунтуванням кожного етапу; аргументовано презентує його, виявляючи комунікативну гнучкість під час обговорення та нестандартність мислення; надає повні, логічні, структуровані відповіді на запитання під час презентації, використовує точну термінологію, наводить приклади або аргументи для обґрунтування відповіді; продемонстровано глибоке розуміння матеріалу. Презентація добре оформленена та приваблива. Аспірант відповідає на поставлені під час захисту питання, надає грамотні коментарі до демонстрації.
11-15 балів	Аспірант достатньо відповідально поставився до виконання індивідуального проекту, самостійно здобув і використав наукову інформацію для виконання індивідуального проекту; аргументовано презентує його, виявляючи комунікативну гнучкість під час обговорення та нестандартність мислення; надає повні, логічні, структуровані відповіді на запитання під час презентації, використовує точну термінологію, наводить приклади або аргументи для обґрунтування відповіді. Презентація добре оформленена. Аспірант відповідає на поставлені під час захисту питання, надає грамотні коментарі до демонстрації, проте має певні ускладнення з обґрунтуванням власної позиції.
6-10 балів	Аспірант не зовсім відповідально поставився до виконання проекту, який охоплює ключові аспекти теми, але частково бракує глибини або деталізації; презентує проект дотримуючись завчасно підготовленого тексту; презентація оформленена з незначними недоліками. Аспірант відповідає не на всі поставлені під час захисту питання, має ускладнення із наданням коментарів до демонстрації
1-5 балів	Аспірант не зовсім відповідально поставився до виконання проекту, тема не корелює із напрямом дисертаційного дослідження, бракує глибини або деталізації; презентує проект дотримуючись завчасно підготовленого тексту; презентація оформленена із недоліками, складно сприймається. Аспірант відповідає лише на окремі поставлені під час захисту питання, має ускладнення із наданням коментарів до демонстрації
0 балів	Аспірант безвідповідально поставився до виконання проекту, не дотримався поставлених вимог, презентація та оформлення не відповідають вимогам. Аспірант не відповідає на поставлені під час захисту питання.

Зміст

ЛЕКЦІЙНІ ЗАНЯТТЯ

1. Інноваційні тенденції розвитку сучасної професійної освіти

Поняття «інновації» в професійній освіті. Тенденції інноваційного освітнього розвитку. Сутність понять «інновація», «інноваційний процес», «інноваційна діяльність», «інноваційна технологія», «інновації в навчанні», «інноваційне середовище». Типи інноваційних підходів до освітнього процесу у вищій школі. Класифікація інновацій. Традиційна та інноваційна системи професійного навчання. Тенденції розвитку міжнародного освітнього простору, сутність глобалізації, неперервне навчання, формальна і неформальна освіта. Поняття і види інноваційних технологій навчання та їх значення в умовах технологізації освітнього процесу у закладах вищої освіти. Інноваційний потенціал педагога. Бар'єри педагогічних інновацій.

2. Педагогічні технології: сутність, історія, класифікація

Визначення поняття «педагогічна технологія». Історичні аспекти педагогічних технологій. Принципи педагогічних технологій. Особливості педагогічних технологій. Потреба в розробці педагогічних технологій. Розмежування понять «освітня технологія», «педагогічна технологія» та «технологія навчання». Класифікація педагогічних технологій (нововведені). Головні ознаки педагогічної технології.

3. Проектування професійно-орієнтованих технологій навчання

Сутнісні відмінності професійно-орієнтованих технологій навчання у закладі вищої освіти. Характеристика базових технологій, що можуть виступати основою для розробки професійно-орієнтованих технологій навчання у закладі вищої освіти. Технологія контекстного навчання (А. Вербицький, Н. Борисова); технологія інтенсивного, активного навчання (І. Лернер, М. Скаткін, А. Смолкін); технологія проблемного навчання (Дж. Брунер, С. Рубінштейн, М. Махмутов); технологія програмованого навчання (Б. Скіннер, В. Беспалько, Н. Тализіна); технологія модульного та модульно-рейтингового навчання (І. Рассел, П. Юцявичене, В. Карпов); технології розвитку критичного та діагностичного мислення (Дж. Стіл, Г. Альтшуллер, О. Крилова, О. Даутова); технологія рефлексивного навчання (В. Попков, А. Коржуев) та ін.

Здоров'язбережувальні технології у формуванні компетентностей фахівців галузі знань освіта. Класифікація здоров'язбережувальних технологій за О. Ващенко (здоров'язбережувальні, оздоровчі, технології навчання здоров'ю). Особливості реалізації здоров'язбережувального підходу до організації й проведення занять в умовах дистанційного та змішаного навчання.

4. Інтерактивні, ситуаційні та ігрові технології навчання

Діалогічно-дискусійні технології навчання. Діалог, диспут, дискусія, мозковий штурм. Методика підготовки та організації освітнього процесу з використанням діалогічно-дискусійних технологій навчання.

Ситуаційний аналіз та його види. Традиційний аналіз конкретних ситуацій. Метод ситуаційних вправ. Метод ситуаційного навчання (кейс-метод). Метод інцидентів.

Ігрові мотиви та організація ігор. Ігрові технології навчання. Використання ігрової технології у вищій школі. Метод програвання ролей. Основні функції гри. Характерні ознаки ігрових технологій. Ділова гра як форма моделювання управлінської дійсності, імітації конкретних управлінських ситуацій та їх рішення. Рольова гра як технологія навчання, в якій використовується рольова структура проведення заняття, метою якого є забезпечення всебічного і глибокого аналізу тієї чи іншої проблеми. Інтерактивна гра як технологія, базована на досвіді, отриманому в результаті спеціально організованої соціальної взаємодії учасників з метою зміни індивідуальної моделі поведінки. Імітаційна гра. Симуляційні ігри («simulation games») – ігри з уявними ситуаціями.

5. Технології співпраці

Мета і завдання технологій співпраці (партнерські технології).

Колаборативні технології навчання. Технології фасилітаційного навчання: «Світове кафе», «Відкритий простір», «Аналіз поля сил Курта Левіна», «У той же час наступного року», «Пошук майбутнього», «Парадигма позитивних змін», «Антимозковий штурм», «Динамічна фасилітація», Навчання на досвіді інших (Action Learning). Технологія вебквесту (webquest) та ін.

Технологія тренінгу. Професійний педагогічний тренінг – метод групового навчання його учасників. Варіативність цільової спрямованості тренінгів: від загальних тренінгів особистісного росту, до дуже конкретних якостей особистості – комунікативної компетентності, впевненості в собі, сензитивності, лідерських якостей тощо. Спеціальні тренінги – спрямованість на розвиток рефлексивних здібностей у педагогів, психологів. Мета тренінгу, завдання тренінгу, структура заняття, правила тренінгу. Методика проведення тренінгових занятт. Особливості проведення психофізичних вправ. Аналіз здійснення самозвітів учасниками тренінгу. Вимоги до особистості тренера, який реалізує програму тренінгу в практику.

6. Проектна технологія навчання

Метод проекту як технологія організації освітніх ситуацій, під час вирішення яких студенти розв'язують значуще для їхньої майбутньої професійної діяльності завдання. Типи проектів. Методика виконання проектів, ключові проблеми при реалізації технології. Методика колективного творчого виховання.

7. Технології фасилітації та коучингу

Колаборативні технології навчання. Технології фасилітації. Фасилітація – організація процесу колективного розв'язання проблем у групі, якою керує фасилітатор. Педагогічна фасилітація. Методи фасилітації: «Світове кафе», «Відкритий простір», «Аналіз поля сил Курта Левіна», «У той же час наступного року», «Пошук майбутнього», «Парадигма позитивних змін», «Антимозковий штурм», «Динамічна фасилітація» та ін.

Коучинг: сутність, мета, становлення. Принципи педагогічного коучингу. Види коучингу в освіті. Інструменти коучингу: «SUCCESS», GROW, SMART, Стратегія Уолта Діснея, Техніка «Колесо балансу», Піраміда Роберта Ділтса.

<ol style="list-style-type: none"> 1. Технологічний підхід у професійній освіті 2. Готовність педагога до інноваційної професійної діяльності 3. Колаборативні технології навчання 4. Технології проблемного навчання 5. Інформаційно-телекомунікаційні технології 6. Технології дистанційного навчання 7. Виховні технології у вищій школі 8. Здоров'язбережувальні технології в освітньому середовищі
Література
Обов'язкова
<ol style="list-style-type: none"> 1. Основи педагогіки та інноваційні технології у вищій школі : навч.-метод. посіб. для здобувачів ступеня доктора філософії (PhD). Уклад. Л. І. Васецька. Запоріжжя : ЗДМФУ, 2023. 145 с. 2. Волкова Н.П. Інтерактивні технології навчання у вищій школі : навчально-методичний посібник. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2018. 360 с. 3. Зайченко І.В. Педагогіка і методика навчання у вищій школі. К.: Ліра-К, 2021. 456 с. 4. Інноваційні освітні технології: навч.-метод. посіб. / Уклад. Л.М. Прокопів. Івано-Франківськ, 2020. 172 с. 5. Кулішов В.С. Інноваційні технології в роботі педагога закладу професійної освіти: електронний навчальний курс. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2023. 35 с. 6. Лаппо В. В. Педагогічна інноватика: навч.-метод. посіб. Івано-Франківськ: НАІР, 2020. 360 с. 7. Поясок Т. Б., Беспарточна О. І., Костенко О. В. Інтерактивний навчальний посібник «Сучасні технології освітнього процесу». Кременчук: ПП Щербатих О. В., 2020. 228 с. 8. Технологія змішаного навчання в системі відкритої післядипломної освіти: підручник /за заг. ред. В. В. Олійника, ред. кол.: С. П. Касьян, Л. Л. Ляхоцька, Л. В. Бондаренко; ДВНЗ «Ун-т менедж. освіти». Київ, 2019. 196 с.
Додаткова
<ol style="list-style-type: none"> 1. Березюк О. С., Власенко О. М. Дидактика: теорія і практика: навч.- метод. посіб. Житомир: ЖДУ ім. Івана Франка, 2017. 211 с. 2. Ващенко О., Свириденко С. Здоров'язберігаючі технології: сутнісна характеристика. Здоров'язберігаючі технології у навчальному закладі. К.: Шк. світ, 2009. С. 5–12. 3. Воротникова І.П. Дистанційне навчання: виклики, результати та перспективи: порадник. З досвіду роботи освітян міста Києва: педагогам, учням, батькам, керівникам закладів освіти / упоряд.: І.П. Воротникова, Н.В. Чайковська; Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. Київ, 2020. 445 с. 4. Дистанційне та змішане навчання як засіб реалізації індивідуальної траєкторії професійного зростання педагога: монографія / за наук. ред. І.П. Воротникової. Київ: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2022. 256 с. 5. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології: Навч. посібник. К.: Академвидав, 2015. 304 с. 6. Здоров'язбережувальні технології в освітньому середовищі: колективна монографія /за заг. ред. Л. М. Рибалко. Тернопіль : Вид. Осадца В. М., 2019. 400 с 7. Інноваційні технології в сучасному освітньому просторі: колективна монографія / За заг. редакцією Г.Л. Єфремової. Суми : Вид-во СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2020. 444 с. 8. Інноваційні технології в освітньому процесі / І. В. Хом'юк, В.А. Петрук, О.А. Голюк, В.В. Хом'юк: Монографія, Вінниця: ВНТУ, 2020. 88 с., ISBN 978-966- 641-807-7. 9. Інноваційні технології навчання в умовах модернізації сучасної освіти : монографія / за наук. ред. д. пед. н., проф. Л. З. Ребухи. Тернопіль : ЗУНУ, 2022. 143 с. 10. Марушкевич А. Здоров'язбережувальні технології в навчанні студентів: необхідність забезпечення. <i>Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія «Педагогіка»</i>, 2024. 2(18). https://doi.org/10.17721/2415-3699.2023.18.09. 11. Методичні вказівки до вивчення навчальної дисципліни «Акмеологічні технології». 2-ге вид. перероб. та доповн. Уклад. : С. А. Саяпіна, О. Г. Коркішко, А. В. Коркішко. Слов'янськ: ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», 2021. 115 с. 12. Михайліченко М.В., Рудик Я.М. Освітні технології: навчальний посібник. К.: ЦП «КОМПРИНТ», 2016. 583 с. 13. Пехота О.М. Особистісно-орієнтована освіта і технології [електронний ресурс]: http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukpraci/pedagogika/2000/7-1-4.pdf7. 14. Семенова А.В. Професійна педагогіка: підручник / Авт.: А. В. Семенова, О. В. Грабовський, Л. В. Коломієць, О. С. Савельєва, В. Ф. Яні; за заг. ред. А. В. Семенової. Одеса: Бондаренко М. О., 2020.

575 с.

15. Сорока Н., Ткаченко В. Моделі взаємодії освітнього середовища з використанням засобів доповненої та віртуальної реальності у закладах загальної середньої освіти. Фізико-математична освіта / Phisical and Mathematical Education. Т. 38, № 3 / Vol. 38, No 3 (2023). С. 63-72.
16. Стражнікова І. Педагогіка вищої школи: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ: НАІР, 2018. 120 с.
17. Стрельников В. Ю. Сучасні технології навчання у вищій школі: модульний посібник для слухачів авторських курсів підвищення кваліфікації викладачів МПК ПУЕТ. Полтава : ПУЕТ, 2013. 309 с.
18. Терещук, В. І., Ільченко, А. М., & Семенишина, І. В. (2023). Інноваційні технології навчання у закладах вищої освіти. *Академічні візії*, (16). вилучено із <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/157>.
19. Технологія змішаного навчання в системі відкритої післядипломної освіти: підручник /за заг. ред. В. В. Олійника, ред. кол.: С. П. Касьян, Л. Л. Ляхоцька, Л. В. Бондаренко; ДВНЗ «Ун-т менедж. освіти». Київ, 2019. 196 с.
20. Технології професійного розвитку педагогів в умовах формальної і неформальної освіти: практичний посібник / М.П. Вовк, Г.І. Сотська, Н.О. Філіпчук, Ю.В. Грищенко, С.О. Соломаха, Л.Ю. Султанова, Н.С. Гомеля. К.: Талком, 2019. 320 с.
21. Туркот Т. Педагогіка вищої школи: навч. посібник. К.: Кондор, 2011. 628 с./[електронний ресурс] www.libr.dp.ua/site-libr/?idm=1&idp=23&ida=6069.
22. Crisol-Moya E, Romero-López MA and Caurcel-Cara MJ (2020) Active Methodologies in Higher Education: Perception and Opinion as Evaluated by Professors and Their Students in the Teaching-Learning Process. *Front. Psychol.* 11:1703. doi: 10.3389/fpsyg.2020.01703
23. Melanie Nind & Sarah Lewthwaite (2018) Methods that teach: developing pedagogic research methods, developing pedagogy, *International Journal of Research & Method in Education*, 41:4, 398-410, DOI: 10.1080/1743727X.2018.1427057.
24. Effective Teaching Methods in Higher Education. Submitted to the Faculty of the School of Education in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of Master of Education in Leadership and Administration at Gonzaga University Spokane, Washington, 2014. 86 p.
25. Richard Van Eck. (2019) Interdisciplinary models and tools for serious games : emerging concepts and future directions. University of North Dakota, USA. Hershey. New York. 430 p.

Інформаційні ресурси

1. Всеукраїнський вебінар «Сучасні технології навчання у професійній освіті: практичні кейси». YouTube. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=-q74n5r0XLM>.
2. Кочубей А.В. Інноваційні методики викладання гуманітарних дисциплін у вищих технічних навчальних закладах. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Ozfm_2013_7_27.pdf
3. Дубягін О.Б. Інноваційні технології та методи навчання як фактор удосконалення навчального процесу. URL: http://www.geci.cn.ua/uk/home/download/446_a657598348b2a6e8c60b5c4f62a104f0.html.
4. Мельничук І.М. Особливості застосування інтерактивних ігор у вищому навчальному закладі. URL: http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/Vnadps/2010_4/10mimvnz.pdf
5. Games vs Game-based Learning vs Gamification. URL: <http://goo.gl/F0nf7W>
6. Це вам не іграшки: темна сторона гейміфікації. URL: <https://newtonew.com/discussions/gamificationdark-side>
7. Лекція «Сучасні освітні технології. Сутність, класифікації, ефективність». YouTube. URL: <https://youtu.be/elaIC6cR13c>
8. Лекція «Освітні технології (навчання в цифровому суспільстві)». YouTube. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=zQ744LhsUcg>.
9. Лекція «Управління трансфером освітніх технологій в країнах ЄС». YouTube. URL: https://youtu.be/6P_MQwUF0Zo.
10. Лекція «Використання трансферу технологій в освіті». YouTube. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=hnk5lbLUsSE>.
11. Лекція «Управління трансфером освітніх технологій в Україні». YouTube. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=dN2N0fBc0Dc>.
12. Лекція «Роль трансферу технологій в освіті (Стенфордський університет)». YouTube. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=2ufe4oiZPew>.
13. Лекція «Потенціал трансферу технологій». YouTube. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=2ufe4oiZPew>.

	<p>https://www.youtube.com/watch?v=KGHFcsCVAyE.</p> <p>14. Лекція «Трансфер технологій у ХХІ столітті». YouTube. URL: https://www.youtube.com/watch?v=RoDEjiGOldc.</p> <p>15. Анна Шиделко. Концепція превентивного виховання учнівської молоді та можливості колективу щодо її реалізації/ [Електронний ресурс] URL: https://core.ac.uk/download/pdf/32306431.pdf.</p> <p>16. Бех І.Д. Особистість на шляху до духовних цінностей : монографія. / І.Д. Бех. – Київ – Чернівці : «Букрек», 2018. – 320 с. URL: http://surl.li/ejloj.</p> <p>17. www.mon.gov.ua – офіційний сайт Міністерства освіти і науки України.</p> <p>18. www.nbuvgov.ua – сайт національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського.</p> <p>19. http://learningapps.org/ – сайт для підтримки навчання та процесу викладання за допомогою інтерактивних модулів.</p>
<i>Політика щодо дотримання принципів академічної добroчесності</i>	<ul style="list-style-type: none"> – у нашому університеті академічна добroчесність передбачається за замовчуванням – це означає, що всі здані роботи є результатом розумової праці та творчості здобувачів освітньо-наукового рівня вищої освіти (аспірантів); – академічна добroчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі); – якщо аспірант/ка виконав/ла роботу когось іншого, повністю або частково, без належного цитування, завдання не буде прийняте і буде оцінене в 0 балів (без права перездати); – в академічних спільнотах плагіат є серйозним порушенням довіри та може спричинити тяжкі наслідки, включаючи дисциплінарні стягнення, тому окремо розглядається правила реферування, перефразування та цитування АБО аспіранти можуть дізнатися більше про правила реферування, парафразу та цитування за цим посиланням https://www.donnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/8/2019/08/Kudinov-I.O.-Osnovi-naukovogo-czituvannya.pdf – з політою щодо академічної добroчесності можна ознайомитись на сайті Університету: https://old.duan.edu.ua/yakist/akademichna-dobrochesnist.html
<i>Політика щодо використання ІІІ під час виконання завдань</i>	<ul style="list-style-type: none"> – аспіранти можуть використовувати інструменти ІІІ для автоматизації рутинних завдань, таких як планування, сортування інформації, чи збору даних, якщо це допомагає підвищити ефективність роботи. – у разі використання ІІІ для створення текстів або презентацій, аспірант/ка зобов'язаний/а вказати, як саме і для яких завдань застосовував/ла ці інструменти; – використання ІІІ для безпосереднього виконання завдань, що вимагають власних роздумів, аналізу чи інтерпретації, є неприпустимим; аспірант/ка повинен/а самостійно виконувати завдання, зокрема розв'язання практичних кейсів, вирішення завдань на основі конкретних ситуацій, написання есе тощо; – використання ІІІ з метою плагіату або копіювання чужих робіт без посилання на джерела є порушенням академічної добroчесності; – всі роботи, виконані з використанням ІІІ, повинні проходити етап саморефлексії аспіранта/ки, в якому він/вона аналізує, як саме інструмент допоміг у виконанні завдання, а також підходить до результатів з позиції власного розуміння теми; – у разі виникнення питань або сумнівів щодо доцільності використання певних ІІІ-інструментів для виконання завдань, аспіранти можуть звертатися за консультаціями до викладачки.
<i>Політика курсу щодо супроводу аспірантів з особливими освітніми потребами</i>	<ul style="list-style-type: none"> – мають право на індивідуальний підхід; – можуть звертатися до викладача через електронну пошту або спеціальні функції платформи Google Classroom для обговорення індивідуальних потреб

	<p>і корекції навчального процесу;</p> <ul style="list-style-type: none"> – якщо аспіранти потребують додаткової допомоги у виконанні завдань або адаптації навчальних матеріалів, можуть отримати додаткові консультації; – якщо є труднощі з онлайн-навчанням, аспірантам можуть бути запропоновані додаткові консультації або інші формати взаємодії через онлайн-зустрічі; – можуть звертатися до викладача для узгодження змін у термінах здачі завдань, якщо це необхідно для ефективного виконання завдань; всі зміни термінів будуть обговорюватися індивідуально, з урахуванням необхідності надання додаткового часу або змін в умовах виконання завдань; – оцінювання проводиться на основі індивідуальних досягнень аспірантів; – у разі необхідності буде надана можливість звертатися за підтримкою до психологів або консультантів (кафедра психології та педагогіки), щоб подолати стрес або інші труднощі, пов'язані з навчанням; – всі питання щодо особливих освітніх потреб аспірантів будуть розглянуті в конфіденційному порядку, та інформація про особисті потреби не буде розголошуватися без згоди аспіранта/ки; всі зміни в умовах навчання, пов'язані з особливими потребами, будуть враховуватися виключно в межах наданого дозволу; – можливе навчання за індивідуальним графіком, який оформлюється відповідно до п. 3.4 Положення про організацію освітнього процесу (https://duan.edu.ua/wp-content/uploads/2024/06/rr-551-047-polozhennya-pro-orhanizatsiyu-osvitnoho-protsesu-12-red.pdf)
<i>Політика щодо відвідування та виконання завдань</i>	<ul style="list-style-type: none"> – відвідування лекційних занять не оцінюється але є бажаним, оскільки навчальний матеріал викладається в доступній формі та є можливість обговорення дискусійних питань та уточнення незрозумілих моментів; – для аспірантів, які бажають продемонструвати відмінні результати навчання, активна робота на лекційних заняттях просто необхідна. Однак відпрацьовувати пропущені лекції не потрібно; – активна участь аспіранта/ки на практичних заняттях є обов'язковою. Рейтинг аспіранта/ки значною мірою формуватиметься за результатами його роботи на практичних заняттях, виконання завдань для самостійної роботи та індивідуального завдання; – кожне пропущене практичне заняття (незалежно від причин пропуску) знижує підсумковий рейтинг аспіранта/ки з дисципліни; – у разі пропуску практичного заняття обов'язково мають бути вивчені теми, а також виконані всі завдання; – контроль знань (розуміння) аспірантом/кою пропущених тем (виконання завдань) відбудуватиметься під час спілкування з викладачем за графіком консультацій; – аспірант/ка на практичному занятті може використовувати підготовлені ним письмові нотатки з питань теми заняття (або передбачених завданням), однак висловлювати позицію, читаючи з аркуша паперу не варто.
<i>Політика щодо дотримання принципів та норм етики та деонтології</i>	обов'язкове дотримання правил внутрішнього розпорядку Університету, бути толерантними, доброзичливими та виваженими у спілкуванні з аспірантами та викладачем.
<i>Політика щодо користування Zoom під час навчання</i>	<ul style="list-style-type: none"> – не передавати доступ до Zoom-конференції стороннім особам. Втручання сторонніх осіб у проведення онлайн-занять розглядається як онлайн-правопорушення – зрив освітнього процесу та несанкціоноване втручання у роботу викладачки з аспірантами; – підключатись до онлайн-занять під своїм іменем, щоб викладачка мала змогу ідентифікувати аспіранта/ку і не впускати сторонніх осіб. Якщо викладачка не побачить реальне ім'я аспіранта/ки у списку присутніх, вона буде вимушена попросити аспіранта/ку залишити онлайн-аудиторію, або

	<p>навіть самостійно видалити з конференції;</p> <ul style="list-style-type: none"> – вимикати мікрофон на занятті та вмикати тільки тоді, коли є потреба відповісти або задати запитання.
<i>Політика щодо оцінювання</i>	<ul style="list-style-type: none"> – оцінювання за освітнім компонентом є рейтинговим та визначається з урахуванням поточної освітньої діяльності аспіранта/ки (з урахуванням тем самостійної роботи та індивідуального завдання) та результатів виконання іспиту (тестування та індивідуальний проект); – максимальну кількість балів, яку аспірант/ка може набрати під час засвоєння освітнього компоненту – 100 балів
<i>Політика щодо оскарження результатів контрольних заходів оцінювання</i>	<ul style="list-style-type: none"> – після отримання коментарів від викладачки з аргументацією щодо оцінки, аспірант/ка має право в індивідуальному порядку задати всі питання, які його/її цікавлять стосовно результатів контрольних заходів оцінювання; – якщо питання залишається невирішеним, аспірант/ка має право звернутися до завідувачки кафедри психології та педагогіки (гаранта ОНП Професійна освіта).
<i>Політика щодо дедлайнів та відпрацювання</i>	<ul style="list-style-type: none"> – роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин оцінюються на нижчу оцінку (–1 бал запізнення від 1 до 7 днів, –2 бали запізнення більше ніж на 7 днів); – відпрацювання пропущених занять відбувається шляхом самостійного опанування аспірантами навчального матеріалу із наступною перевіркою отриманих знань у письмовій формі; – відпрацювання пропущених занять аспірантами проводиться в індивідуальному порядку.
<i>Політика щодо підвищення оцінки з дисципліни</i>	<ul style="list-style-type: none"> – аспірант має право підвищити оцінку з дисципліни відповідно до пп.2.4.5. Положення про організацію освітнього процесу (https://duan.edu.ua/wp-content/uploads/2024/06/pp-551-047-polozhennya-pro-orhanizatsiyu-osvitnoho-protsesu-12-red.pdf); – заява на підвищення оцінки має бути оформлена у загальному деканаті.
<i>Політика щодо скарг і пропозицій аспірантів</i>	<ul style="list-style-type: none"> – аспірант/ка може обговорити скаргу з викладачкою після заняття. Якщо питання залишається невирішеним, аспірант/ка має звернутися до завідувачки кафедри психології та педагогіки (гаранта ОНП Професійна освіта); – протягом вивчення курсу аспіранти можуть звернутися до викладачки з пропозиціями щодо вдосконалення (доповнення, зміни та ін.). Дані пропозиції можуть бути висловлені усно або письмово (електронною поштою nvolkova@duan.edu.ua).